

ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ КУЛЬТУРИ

УДК 391:687.112:791:930

Білякович Ліана Миколаївна,
кандидат технічних наук, професор кафедри
дизайну одягу Київського національного університету
культури і мистецтв
podium-lex@ukr.net
ORCID: 0000-0001-7854-2043

**ЦИКЛІЧНА ДИНАМІКА МОДИ:
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
І ПЕРСПЕКТИВИ ПРОГНОЗУВАННЯ НА ЗЛАМІ ХХ – ХХІ ст.**

*Метою статті є узагальнення положень теорій циклічного розвитку моди та виявлення їхньої релевантності щодо прогнозування модних тенденцій зламу ХХ – ХХІ ст. **Методологічну основу дослідження** утворюють принципи історизму та об'єктивності, принципи системного підходу, порівняльно-історичний метод аналізу. **Наукова новизна** публікації полягає у виявленні релевантності положень «циклічних теорій» щодо прогнозування динаміки моди межі ХХ – ХХІ ст. **Висновки.** Аналіз теорій циклічності моди засвідчує актуальність низки їхніх положень щодо прогнозування модних тенденцій на зламі ХХ – ХХІ ст. Водночас, актуальними завданнями наукових студій лишаються: конкретизація тривалості модних циклів з урахуванням динамізації і полівекторності модних змін; аналіз поєднання закономірної циклічної динаміки з висхідними генеральними тенденціями; обґрунтування стильових параметрів модних циклів; поглиблене вивчення циклів прийняття та розповсюдження моди.*

***Ключові слова:** теорії циклічної динаміки моди, принципи прогнозування у дизайні, методи прогнозування у дизайні, метод моделювання, екстраполяція.*

***Білякович Ліана Николаевна,** кандидат технических наук, профессор кафедры дизайна одежды Киевского национального университета культуры и искусств*

Циклическая динамика моды: теоретико-методологические основания и перспективы прогнозирования на рубеже ХХ – ХХІ вв.

***Целью статьи** является обобщение положений теорий циклического развития моды и выявление их релевантности относительно прогнозирования модных тенденций на рубеже ХХ – ХХІ вв. **Методологические основания исследования** образуют принципы историзма и объективности, принципы системного подхода, сравнительно-исторический метод анализа. **Научная новизна публикации** состоит в выявлении релевантности положений «циклических теорий» относительно прогнозирования динамики моды на рубеже ХХ – ХХІ вв. **Выводы.** Анализ теорий цикличности моды свидетельствует об актуальности ряда их положений относительно прогнозирования модных тенденций на рубеже ХХ – ХХІ вв. В то же время, актуальными заданиями научных изысканий остаются: конкретизация длительности модных циклов с учетом динамизации и поливекторности изменений моды; анализ сочетания закономерной циклической динамики с восходящими генеральными тенденциями; обоснование стилистических параметров модных циклов; углубленное изучение циклов принятия и распространения моды.*

***Ключевые слова:** теории циклической динамики моды, принципы прогнозирования в дизайне, методы прогнозирования в дизайне, метод моделирования, экстраполяция.*

Biliakovych Liana, Candidate of Technical Science, Professor of the Department of Clothes Design of Kyiv National University of Culture and Arts

Cyclic dynamics of fashion: theoretical and methodological basis and prospects of the forecasting of the end of XX – beginning of XXI centuries

The purpose of the article is to generalize the positions of the theories of cyclic fashion development and to identify their relevance in fashion trends forecasting of the end of XX – beginning of XXI centuries. Methodology. Methodological basis of the research is formed by the principles of historicism and objectivity, the laws of the system approach, a comparative and historical method of analysis. The scientific novelty of the article is to find out the relevance of the principles of "cyclic theories" in the dynamics of fashion forecasting of the end of XX – beginning of XXI centuries. Conclusions. The analysis of the cyclicity of fashion theories confirms the topicality of a number of their principles in fashion trends forecasting of the end of XX – beginning of XXI centuries. At the same time, the topical tasks of scientific studies are the concretization of the fashion cycles duration taking into account the dynamization of fashion changes; the analysis of the combination of natural cyclic dynamics with ascending general tendencies; the substantiation of style parameters of fashion cycles; the in-depth study of the periods of acceptance and dissemination of fashion.

Key words: theories of cyclic dynamics of fashion, principles of forecasting in design, methods of prediction in design, modeling method, extrapolation.

Актуальність теми дослідження. Зі стрімким розвитком модної індустрії на зламі XX – XXI ст. століть все більшого значення для розробки стратегій розвитку компаній та їхньої комунікації зі споживачами набуває передбачення змін моди. З огляду на те, що ефективність і достовірність прогнозу залежить від вибору методів прогнозування, у сучасному науковому дискурсі окреслюється проблема критичної ретроспекції класичних теорій, які утворюють концептуальне підґрунтя прогностики. Чільне місце з-поміж останніх посідає *теорія циклічної динаміки*, що відображає зв'язок модних тенденцій із соціокультурними циклами та іманентні закономірності розвитку моди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У останні десятиріччя з'явилося чимало публікацій, дисертацій і науково-методичних праць, присвячених тим чи іншим аспектам циклічної динаміки моди (Л. Білякович [2; 3], С. Бушуєвої [4], А. Лебсак-Клейманс [9], Н. Філатової [14], О. Шандренко [15] та ін.). Водночас, властиве сьогоденню зростання значення fashion-прогнозування для модної індустрії вимагає ґрунтовного аналізу «циклічних» теорій та конкретизації їхніх положень щодо сучасних тенденцій розвитку моди.

Отже, метою статті є узагальнення положень теорій циклічного розвитку моди та виявлення їхньої релевантності щодо прогнозування модних тенденцій межі XX – XXI ст.

Виклад основного матеріалу. Підґрунтям циклічної моделі динаміки моди слугує теорія соціокультурних циклів, репрезентована у працях О. Шпенглера, А. Тойнбі, А. Парето, М. Кондратьєва, П. Сорокіна та ін. Зокрема, істотною щодо концептуалізації модних тенденцій є думка про поєднання у детермінації циклічних змін зовнішніх чинників та «іманентної причинності». Шлях до визнання прогнозованості моди та урахування її тенденцій в модній індустрії відкривають твердження, що трансформації у межах циклів є безперервними, повторюваними, закономірними, передбачуваними [13], розвиток набуває

форми «відносного циклу», в якому вихідна і кінцева фази позбавлені тотожності [16, 184], а динаміку визначають хвилеподібні рухи, піднесення і спади, або ж амплітуди, що нагадують коливання маятника [13].

Чільне місце у теоріях циклічної динаміки моди та прогностичних стратегіях посіло поняття «*модного циклу*», розглянутого в аспекті детермінант, закономірностей, тривалості, «*субстратного складу*», хроноструктури, варіювання стильових параметрів тощо.

Так, у публікаціях одного з фундаторів циклічної концепції П. Ністрона (P. Nystrom) зміни у моді пояснено «імітацією» і впливом зовнішніх соціальних обставин, зокрема рівня добробуту, способу життя, освітнього цензу споживачів [10, 196]. У роботах американського антрополога А. Кребера (A. Kroeber) динаміку модних циклів пов'язано з дією непізнаваних «суперорганічних» сил при визнанні значення для мікроколивань моди досяжних пізнання соціальних, економічних, політичних чинників [10, 211]. За переконанням Д. Робінсона (D. Robinson), еволюція моди не залежить від зовнішніх факторів й зумовлюється психологічною потребою появи нових модних зразків [21]. Конкретизацію детермінант модних циклів містить теорія Н. Барбера (N. Barber), за якою основним агентом динаміки моди є зміни у соціальному становищі жінки [17]. На думку Джона та Елізабет Лове (J. Lowe, E. Lowe), у циклічній динаміці моди поряд із передбачуваною зумовленістю розвитку системи її попередніми станами важлива роль належить непередбачуваним «відхиленням» та елементам випадковості, пов'язаним із «індивідуальними інноваціями та ініціативами» [19, 540]. Очікуванням новизни еволюцію моди пояснює американська дослідниця А. Янг [10, 225].

Чільне місце в теоріях циклічної динаміки моди посіло з'ясування «*субстратного складу*», «*просторової конфігурації*» циклів, у якому простежується два основних підходи. Згідно першого, цикли моди пов'язані з розвитком і зміною *модних стандартів* та *модних об'єктів*, силуетів, форми, конструкції, кольору, матеріалів виробів тощо. Згідно другого, сутність циклічних змін полягає у поширенні і прийнятті модних стандартів (об'єктів) «учасниками моди» [5, 56-57].

Спільним для циклічних концепцій є твердження, що *хроноструктура* модних циклів включає становлення тих чи інших тенденцій, обумовлене попереднім станом системи, їхній максимальний вияв і занепад, супроводжуваний накопиченням ресурсів для відтворення структурності, оновлення моди. Так, у роботах П. Ністрона графічним виразом модних змін слугує фрагмент синусоїди, що відображає зростання кількості споживачів, які обирають той чи інший стиль, з їх наступним зменшення за певний часовий проміжок [20, 354]. За переконанням Д. Робінсона, динаміка моди нагадує коливання маятника, який сягаючи межі траєкторії, повертається до серединного «золотого перетину» [21, 382]. Розвиваючи концепцію Д. Робінсона, Д. і Е. Лове висловили міркування, що точка рівноваги маятниковподібного руху моди (точка «перетину естетичних обмежень») є початком і кінцем модних тенденцій [19, 540], місцем виникнення збурень, що покладають початок новим модним процесам.

Важливого значення у «циклічній теорії» набуло визначення *тривалості* та *стильових параметрів* циклів моди.

Як відомо, уперше поняття *довготривалого модного циклу* використав А. Кребер [18], який разом із Д. Річардсон обґрунтував його протяжність у 100 років. Подібної точки зору притримувався Д. Робінсон, на думку якого тенденції моди сягають апогею за 50 років. Після цього розпочинається зворотній рух, а повний цикл обіймає 100 років [4, 64].

У переважній частині концепцій ХХ – початку ХХІ ст. утвердилось переконання, що розвиток модних форм і ліній у костюмі відбувається нерівномірно, до прикладу, пальто більш повільно змінює форму і менш реагує на моду, ніж сукня, тому прогнозування можливе лише з урахуванням циклів оновлення *предметів одягу*.

Так, А. Кребер і Д. Річардсон у вивченні еволюції жіночої вечірньої сукні ХVII – 30-х рр. ХХ ст. послуговувались параметрами довжини і ширини спідниці, талії, декольте й виявили їхні стабільні, поступальні, зворотні зміни. Трансформацію елементів жіночого вечірнього вбрання досліджував Н. Барбер. Американська дослідниця А. Янг зосередилась на аналізі змін модної форми жіночої спідниці, виокремила три її типи (спідниця з «задньою повнотою», трубчастий тип, «дзвіночок»), цикли їхнього повторення у 32-38 років у 1760–1930-х рр. й повний цикл зміни у 100 років [4, 65].

У низці концепцій цикли виокремлено на підставі домінантної *узагальненої форми костюма*. Так, у дослідженні Р. Гузавічуте 16-річні цикли моди пов'язано з чергуванням двох типів ставлення до людської фігури – пластичного, що підкреслює природну анатомічну будову, та геометричного, що нівелює її геометризацією костюмних форм. Зміну циклів пояснено поступовим вичерпанням виражальних можливостей кожного з напрямів та переходом у свою протилежність геометричного і пластичного формотворення після досягнення апогею через 10–11 років в «геометричних» і «пластичних» періодах ХХ ст. [5, 62].

За твердженням Т.В. Козлової, циклічність жіночої моди зумовлюється чергуванням геометричних силуетів – прямокутника, трикутника (або трапеції), кола (або овалу): у прямокутному давньогрецькому вбранні, трапецієподібних костюмах середньовіччя, «овальних» – бароко і рококо, «прямокутних» – ампіру, трапецієподібних – бідермайеру, «овальних» – «другого рококо». Важливим видається міркування дослідниці про скорочення тривалості модних циклів від 300–500 років за доби античності, середньовіччя, Ренесансу, у ХVII – ХVIII ст. до повтору основних стильових форм упродовж 100 років у ХІХ ст. та їхньої синхронізації у ХХ ст. [8, 13–15].

На думку Т. Козлової, «цикл повного оновлення структури костюма становить 21–22 роки, півцикл – 10,5–11 років. Існують також цикли тривалістю 3, 8, 13, 33–34, 50–55, в межах яких розвивається певна форма чи деталь, візерунок або структура тканини. Історичні цикли, упродовж яких суттєво змінюється структура, можуть обіймати 89, 144–150 років» [8, 15]. Найстійкішою формою Т. Козлова вважає овал, який входить у моду кожні 48–50 років, хоча у межах циклу до нього звертаються приблизно кожні 12 років.

За три-чотири роки змінюються «зовнішні ознаки костюма – колір, тканина, деталі оздоблення» [8, 16].

У концепції Г. Петушкової критерієм структурування модних змін слугує наближення форм костюма до нормальної постави людської фігури завдяки зменшенню об'ємів на початку кожного десятиліття та зростання – у їх середині [11, 325].

Окрему групу утворюють студії поширення модних стандартів та їхнє прийняття «учасниками моди» [5, 56]. Так, у публікаціях Р. Мейерсон та І. Кац структуру модного циклу описано як: 1) відкриття потенціалу моди; 2) її «просування» відкривачами чи початковими споживачами; 3) присвоєння назви; 4) поширення; 5) втрату виключності; 6) зникнення унаслідок заміни [7, 66-67]. У розвідках І. Савельєвої та Л. Серої за допомогою кластерного аналізу розкрито перспективи прогнозування змін жіночого одягу з урахуванням особливостей окремих споживчих сегментів [12].

Прикладом міждисциплінарного підходу до вивчення модних циклів є дисертація Т. Белько [1], у якій обґрунтовано біонічну теорію циклічного відображення у моді формоутворюючих принципів природних структур й виявлено зв'язок формотворення в костюмі з циклами сонячної активності в період 1905–1938, 1939–1957, 1958–1970, 1971–1983, 1984–1996 рр. Так, автором умотивовано, що низькому рівню сонячної активності відповідає домінування прямокутної структури костюма, середньому – трапецієподібної, максимальному – овальної у поєднанні з вкороченими спідницями та використанням хроматичних кольорів [1, 12-13].

Інтегральний підхід до вивчення модних циклів, заснований на аналізі «самоорганізації моди в системі єдиного процесу соціальної самоорганізації» та виявленні її «множинної зумовленості» соціокультурною динамікою, застосовано у дисертації Н. Філатової [14, 3]. Зокрема дослідницею встановлено, що кореляційні залежності модних змін з циклами сонячної активності та малими і середніми циклами економічної кон'юнктури обґрунтовують виокремлення 2, 3, 5, 8, 13-річних, а кореляційні залежності з динамікою великих хвиль економічної кон'юнктури, соціально-психологічним кліматом, науково-технічним прогресом, політичною динамікою – 21, 34, 55-річних циклів моди [14, 15-16]. Методологічно важливим є розгляд «процесу динаміки моди як відкритої системи, здатної ефективно переробляти потік зовнішніх впливів» [14, 17]. Значущою у перспективі fashion-прогнозування є запропонована Н. Філатовою диференціація п'ятирічних періодів, позначених сприйнятливістю до зовнішніх впливів, новаціями, ускладненням структури костюма, та десятирічних, пов'язаних з низькою чутливістю до нового, зниженням інтенсивності формотворення, прагненням до об'єднання, гармонізації конструкцій [14, 19].

З огляду на те, що вивчення модних змін має не лише наукове, а й практично-прогностичне значення, особливої актуальності на зламі ХХ – ХХІ ст. набуває *верифікація циклічних теорій*. Так, циклічну динаміку моди підтверджує повернення до стилю другого десятиріччя ХХ ст. у формах 1960-х, 1970-х, 1990-х та у декорі 2000-х рр. Стійкість тенденції засвідчує повторення

відомими брендами класичних зразків, до прикладу, випуск компанією Louis Vuitton у 2009 р. у новій інтерпретації моделей 1930–1950-х рр. [9, 72]. Водночас, модна еволюція демонструє відхилення від циклічної моделі в розвитку висхідних генеральних тенденцій, зростанні різноманітності, полівекторності, демасифікації моди [9, 85].

Дискусивним і недостатньо апробованим на емпіричному матеріалі залишається вибір параметрів модних циклів. Конкретизації щодо тенденцій зламу ХХ – ХХІ ст. потребують рушійні механізми циклічності у парадигмі «випадкового – закономірного». Насторогу викликають вірогідність суб'єктивної інтерпретації дослідниками тривалості «життя інновації».

У практично-прогностичній площині циклічність модних змін визначає низку *принципів прогнозування*, як-от урахування: визначеності циклічності моди циклічністю соціокультурного розвитку; відсутності у поверненнях до тенденцій минулого абсолютної тотожності; поєднання в модній динаміці об'єктивних і суб'єктивних чинників та існування «випадкових відхилень».

Методологічною основою прогнозування циклічної динаміки моди слугують *математичне моделювання* й, частково, *екстраполяція*, які, задля підвищення достовірності, точності та ефективності прогнозу, подолання обмеженості кожної з методик, урахування неформалізованих чинників та якнайповнішої характеристики процесів, поєднуються з методом експертних оцінок. Прикладом вдалого застосування методів, заснованих на циклічній моделі, є діяльність Стена Девіса та компанії Iconoculture.

Підсумовуючи, зазначимо, що сьогодні прогнозування є нагальною і необхідною потребою для розвитку fashion-індустрії у світовому контексті і в кожній економічно розвиненій країні. Адже цикл, від проектного задуму дизайнера одягу до промислового впровадження колекції (з урахуванням маркетингово-рекламної та PR-компанії) та її поставки на прилавки торгівельної мережі, складає 14-17 місяців, тобто майже півтора року, тоді як так званий «подіумний прогноз» дизайнерських колекцій *prêt-à-porter* та *haute couture* дає уявлення про тренди лише за півроку (а останнім часом, за рік) до сезону продажів. Прогнозування моди необхідне не лише на стадії проектування та виготовлення одягу, а й на стадії проектування властивостей і виготовлення текстильних волокон, ниток, пряжі, тканин, фарбників, адже текстильні технології, як і тренди на текстиль, є випереджаючими у порівнянні з трендами на одяг й розробляються за 3-4 роки до появи на прилавках сезонного модного одягу. Саме тому наукові спостереження, систематизація та аналітичні методики вивчення закономірностей модних змін упродовж значного часу дають можливість передбачати напрям руху та оновлення тенденцій моди.

Наукова новизна публікації полягає у виявленні релевантності положень «циклічних теорій» щодо прогнозування динаміки моди межі ХХ – ХХІ ст.

Висновки. Отже, методологічно значущими у прогнозуванні сучасних модних тенденцій положеннями «циклічних теорій» є: утвердження закономірності, безперервності, повторюваності й прогнозованості моди при синергії у детермінації модних циклів соціокультурних впливів та «іманентної

причинності» змін (П. Ністром, А. Кребер, Д. Робінсон, Н. Барбер, А. Янг); визнання відсутності у поверненнях до минулого абсолютної тотожності; умотивування співіснування трансформацій, зумовлених попередніми станами системи, та випадкових відхилень (Д. та Е. Лове); дослідження фаз модних циклів, періодів зародження, кульмінації і занепаду тенденцій, репрезентованих у вигляді коливань маятника (Д. Робінсон, Д. і Е. Лове) або ж фрагменту синусоїди (П. Ністром). Водночас, актуальними завданнями подальших наукових студій лишаються: конкретизація тривалості модних циклів з урахуванням динамізації модних змін; аналіз поєднання закономірної циклічної динаміки з висхідними генеральними тенденціями – зростанням різноманітності, полівекторності та демасифікації моди; обґрунтування стильових параметрів модних циклів; більш ретельне вивчення циклів прийняття та розповсюдження моди.

Література

1. Белько Т. В. Бионические принципы формирования костюма: автореф. дисс. на соискание научной степени доктора техн. наук: спец. 17.00.06 «Техническая эстетика и дизайн». Москва: Моск. гос. текст. ун-т им. А. Н. Косыгина, 2006. 32 с.
2. Білякович Л. М. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на науковий твір №37053. Навчальна дисципліна для вищих навчальних закладів «Методологія прогнозування моди» (зміст, концепція, структура, навчальна програма) (Україна; дата подання 22.09.2010; дата реєстрації 22.02.2011; Міністерство освіти і науки України; Державний департамент інтелектуальної власності).
3. Білякович Л. М. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на науковий твір №37054. Навчальна дисципліна для вищих навчальних закладів «Прогнозування моди» (зміст, концепція, структура, навчальна програма) (Україна; дата подання 22.09.2010; дата реєстрації 22.02.2011; Міністерство освіти і науки України / Державний департамент інтелектуальної власності).
4. Бушуева С. С. Теории циклического развития моды // Техничко-технолог. проблемы сервиса. 2012. № 3 (21). С. 63-67.
5. Гофман А. Б. Мода и люди. Новая теория моды и модного поведения. 4-е изд., испр. и доп. Москва: КДУ, 2010. 228 с.
6. Гузьявичуте Р. А. Исследование стабильных признаков в проектировании одежды XX века: автореф. дисс. на соискание научной степени: 07.00.06 «Техническая эстетика и дизайн». Москва: Моск. гос. текст. институт, 1977. 28 с.
7. Килошенко М. М. Прогноз моды: поиск основной переменной продолжается // Директор. 2007. № 5 (95). С. 66-67.
8. Козлова Т. В. О прогнозе моды // Текстильная промышленность. 1978. № 6. С. 12-16.
9. Лебсак-Клейманс А. В. Долгосрочные тенденции моды в контексте социокультурных изменений: автореф. дисс. на соискание научной степени канд. соц. наук.: спец. 22.00.06 «Социология культуры, духовной жизни». Москва: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2013. 23 с.
10. Линч А. Изменения в моде. Причины и следствия. Минск: Гревцов Паблицер, 2009. 280 с.
11. Петушкова Г. И. Проектирование костюма. Москва: Издательский центр «Академия», 2004. 416 с.
12. Савельева И. Н. К вопросу прогнозирования свойств одежды на основе изучения динамики спроса // Мода и дизайн: тезисы Межд. науч. конф. (16-19 апреля 2002 г.). Санкт-Петербург: СПбГУТ, 2002. С. 12-16.
13. Сорокин П. А. Социальная и культурная динамика / Пер. с англ., вступ. ст. и комм. В.В. Сапова. Москва: Астрель, 2006. 1176 с.

14. Филатова Н. А. Построение гармонической матрицы моды: дисс. ... канд. техн. наук. 17.00.06. Москва: Моск. гос. текст. ун-т им. А. Н. Косыгина, 2003. 302 с.
15. Шандренко О. М. Етномистецькі ренесанси моди ХХ ст. // Культура і сучасність. 2009. № 1. С. 123-128.
16. Штомпка П. Социология социальных изменений / Пер. с англ. В. А. Ядова. Москва: Аспект Пресс, 1996. 416 с.
17. Barber N. Women's Dress Fashions as a Function of Reproductive Strategy. Sex Roles. 1999. № 40 (5/6). P. 459-471.
18. Kroeber A. On the Principle of Order in Civilization as Exemplified by Change in Fashion. American Anthropologist, New Series. 1919. 21/3. P. 235-263.
19. Lowe J. Cultural Pattern and Process : A Study of Stylistic Change in Women's Dress. American Anthropologist. New Series. 1982. № 84 (3). P. 536-538.
20. Nystrom P. Economics of Fashion. New York: Ronald Press Company, 1928. 521 p.
21. Robinson D. The Economics of Fashion Demand. Quarterly Journal of Economics. 1961. № 75 (3). P. 376-398.

References

1. Belko, T.V. (2006). Bionic principles of costume forming. Extended abstract of candidate's thesis. Moscow: MSTU named after A.I. Kosygin [in Russian].
2. Biliakovych, L.M. (22.02.2011). Certificate of authorship №37053. Navchalna dystsyplina dlia vyshchykh navchalnykh zakladiv "Metodolohiia prohnozuvannia mody" (zmist, kontseptsiiia, struktura, navchalna prohrama) (Ministry of Education and Science of Ukraine. State Intellectual Property Department).
3. Biliakovych, L.M. (22.02.2011). Certificate of authorship № 37054. Navchalna dystsyplina dlia vyshchykh navchalnykh zakladiv "Prohnozuvannia mody" (zmist, kontseptsiiia, struktura, navchalna prohrama) (Ministry of Education and Science of Ukraine. State Intellectual Property Department).
4. Bushueva, S.S. (2012). Theories of cyclic development of fashion. Tekhniko-tekhnoloh. problemy servisa, 3 (21), 63-67 [in Russian].
5. Hoffmann, A.B. (2010). Fashion and people. New theory of the fashion and fashion behavior. Moscow: KDU [in Russian].
6. Guziavichute, R.A. (1977). The study of stable features in the clothes design of the XX century. Extended abstract of candidate's thesis. Moscow: MSTU [in Russian].
7. Kiloshenko, M.M. (2007). Fashion forecasting: the search for the main variable continues. Director, 5 (95), 66-67 [in Russian].
8. Kozlova, T.V. (1978). On the fashion forecasting. Tekstilnaia promyshlennost, 6, 12-16 [in Russian].
9. Lebsak-Klejman, A.V. (2013). Continuous fashion trends in the context of sociocultural changes. Extended abstract of candidate's thesis. Moscow: RSHU [in Russian].
10. Lynch, A., & Strauss, M. (2009). Changing Fashion: A Critical Introduction to Trend Analysis and Meaning. (A.M. Goldina, Trans). Minsk: Grevtsov Publisher [in Russian].
11. Petushkova, H.Y. (2004). Costume design. Moscow: Izdatelskii tsentr «Akademia» [in Russian].
12. Saveleva, I.N., & Seraya, L.N. (2002). On the problem of clothes characteristics forecasting on the basis of demand dynamics research. Proceedings of the International Scientific Conference "Fashion and Design". (pp. 12-16). Saint Petersburg: SPGUT [in Russian].
13. Sorokin, P.A. (2006). Social and cultural dynamics. (V.V. Sapov, Trans). Moscow: Astrel [in Russian].
14. Filatova, N.A. (2003). The construction of a harmonic fashion matrix. Doctor's thesis. Moscow: MSTU named after A. I. Kosygin [in Russian].
15. Shandренко, O.M. (2009). Ethno-art renaissances of the fashion of the XX century. Kultura i suchasnist, 1, 123-128 [in Ukrainian].

16. Sztompka, P. (1996). The Sociology of Social Change. (V.A. Yadov, Trans). Moscow: Aspekt Press [in Russian].
17. Barber, N. (1999). Women's Dress Fashions as a Function Reproductive Strategy. Sex Roles, 40 (5/6), 459-471 [in English].
18. Kroeber, A. (1919). On the Principle of Order in Civilization as Exemplified by Change in Fashion. American Anthropologist, New Series, 21/3, 235-263 [in English].
19. Lowe, J. (1982). Cultural Pattern and Process: A Study of Stylistic Change in Women's Dress. American Anthropologist, New Series, 84/3, 521-544 [in English].
20. Nystrom, P. (1928). Economics of Fashion. New York: Ronald Press Company [in English].
21. Robinson, D. (1961) The Economics of Fashion Demand. Quarterly Journal of Economics, 75 (3), 376-398 [in English].

УДК 316.324.8:005

Коваленко Єлена Ярославівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри арт-менеджменту та івент-технологій
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
elena.kovalenko.ya@gmail.com
ORCID: 0000-0003-2253-5762

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ КУЛЬТУРИ ІНДУСТРІАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Мета роботи – теоретичний аналіз і узагальнення передумов виникнення культури індустріального менеджменту, що сприятиме збагаченню культурологічної науки новими знаннями про становлення культури управління в індустріальному суспільстві. **Методологічною** основою дослідження є діалектичний принцип пізнання, системний, соціокультурний та історичний підходи, фундаментальні положення теорії й історії культури управління. Використано загальнонаукові й міждисциплінарні методи дослідження: аналіз і синтез, індукція і дедукція, порівняння, узагальнення, формалізація. **Наукова новизна** одержаних результатів полягає у виявленні об'єктивних передумов виникнення культури індустріального менеджменту. **Висновки.** Основними передумовами становлення культури індустріального менеджменту є: по-перше, європейська наука і механіцизм, що впливає з картини світу Ньютона – уявлення будь-якої реальності як машини, а також атомізм (індивідуалізм), раціоналізм і соціальний дарвінізм, як «природний закон» про міжвидову боротьбу за існування; по-друге, протестантська етика, яка виправдовувала наживу й накопичення багатств; по-третє, політекономія, яка представила господарство у вигляді машини, що діє за законами ньютонівської механіки, тільки замість руху мас був рух товарів, грошей і робочої сили; По-четверте, великі науково-технічні відкриття, що вимагало нових форм та способів організації управління; по-п'яте, теоретичні, філософські й культурологічні розробки, що з'являлися у країнах Європи та США: ідеї Ч. Беббіджа про спеціалізацію і поділ праці, Е. Юра про філософію фабричного виробництва, Б. Трентовського про ставлення філософії до кібернетики як мистецтва управління, Р. Оуена про соціально-орієнтоване управління. Початком розвитку автономної теорії індустріального менеджменту слід вважати 1886 р., коли на зборах Американського товариства інженерів-механіків була представлена доповідь Г. Тауна «Інженер як економіст», яка визначила еволюцію наукових шкіл та культури індустріального менеджменту.

Ключові слова: культура менеджменту, індустріальне суспільство, передумови.